

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง 5 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 2,000 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 322 คน
กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามจังหวัด แล้วกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเทียบสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นจังหวัด ดังนี้

ภาคตะวันออก	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชลบุรี	322	52
ระยอง	46	7
จันทบุรี	258	42
ตราด	120	19
ฉะเชิงเทรา	202	33
นครนายก	70	11
ปราจีนบุรี	490	79
สระแก้ว	422	68
สมุทรปราการ	70	11
รวม	2,000	322

การเก็บข้อมูลจริงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 290 คน

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบถามสำรวจรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และวุฒิการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหานิคมাত্রาส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวของลิเคิร์ท (Best & Kahn, 1993, pp. 246-250) กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

โดยใช้กรอบตามแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะภาพ/ สภาพแวดล้อม 2) กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต 3) การเรียนการสอน 4) บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ 5) การบริหารจัดการ

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารายละเอียดและดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา สัมภาษณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ

2.2.2 ศึกษาถึงวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ในมาตราวัด 5 ระดับ

2.2.3 นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น มาสร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งเป็นปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก และแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก

2.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นเสนอประธานและกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ความเที่ยงตรง และทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบไปด้วย

2.2.4.1 พระสุธีวรญาณ รองอธิบดีฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2.4.2 รศ.ดร.ศรีวรรณ มีคุณ หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา

2.2.4.3 ดร.สมุทร ชำนาญ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา

2.2.4.4 ดร.กมล รอดคล้าย ผู้อำนวยการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและ
ครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ

2.2.4.5 ดร.บรรเจตพร รัตนพันธุ์ ผู้ประสานงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอ ต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเห็นชอบ

2.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการในภาคตะวันออก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก

(Discrimination) แบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item-total Correlation) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .50-.92

2.2.7 นำข้อคำถามทั้งฉบับมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ผลการหาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99

2.2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวิถิพุทธในภาคตะวันออก ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวิถิพุทธในภาคตะวันออก ซึ่งได้ส่งจดติดสแตมป์ จ่าหน้าของ เพื่อส่งคืนให้ผู้วิจัยและบางส่วนไปรับคืนด้วยตนเอง

4. การจัดกระทำข้อมูล ในการจัดกระทำข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูล เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในภาคตะวันออก ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง คัดแยกจัดหมวดหมู่ตามสถานภาพ และลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปวิเคราะห์

4.2 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS/for Window Version 10.07

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ช่วยบริหารฝ่ายวิชาการ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการแปลความหมายของคะแนน บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 23-24) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก

1. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในภาคตะวันออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการสูงสุด ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกให้ได้ผู้ที่มีความรู้ในด้านพระพุทธศาสนาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานเกี่ยวกับโรงเรียนวิถีพุทธตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1.1 ฝ่ายพระภิกษุ จำนวน 6 รูป มีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.1.1 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารในสถานศึกษาฝ่ายสงฆ์
- 1.1.2 วุฒิการศึกษาทางธรรมไม่ต่ำกว่าเปรียญธรรม 5 ประโยค
- 1.1.3 วุฒิการศึกษาทางโลกไม่ต่ำกว่าปริญญาโท
- 1.1.4 มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
- 1.1.5 มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านพระพุทธศาสนา
- 1.1.6 อาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาแล้ว

อย่างน้อย 5 ปี

1.2 ฝ่ายฆราวาส จำนวน 4 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.2.1 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหารในสถานศึกษาฝ่ายฆราวาส
- 1.2.2 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 1.2.3 มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
- 1.2.4 มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านพระพุทธศาสนา
- 1.2.5 อาจารย์ผู้สอนในสถานศึกษาของหน่วยงานของรัฐไม่ต่ำกว่า 10 ปี
- 1.2.6 อาจารย์ผู้สอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ได้รับรางวัลเกียรติคุณ

จากการคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญ ตามหลักเกณฑ์ ดังกล่าว ได้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วน จำนวน 10 รูป/คน (ดังมีรายชื่ออยู่ในภาคผนวก)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. แนวทางในการสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในภาคตะวันออก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในภาคตะวันออก เพื่อกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย คำถามหลักและคำถามย่อย

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอประธานและกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ของข้อคำถามต่อ

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข แบบสัมภาษณ์ ตามข้อเสนอแนะ จนครบสมบูรณ์ พร้อม ที่จะนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม

3.1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอหนังสืออนุญาตหน่วยงาน ต้นสังกัด เพื่อขออนุญาตในการสัมภาษณ์

3.1.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นเทป กล้องถ่ายรูป ของที่ระลึก และแบบสัมภาษณ์

3.1.3 ชักซ้อมทำความเข้าใจในหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดสัมภาษณ์ เพื่อความพร้อมในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอยู่ภายใต้ การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 การดำเนินการสัมภาษณ์

3.2.1 ผู้วิจัยเดินทางไปยังหน่วยงานที่ผู้เชี่ยวชาญ แสดงความเคารพต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี ก่อนที่จะสัมภาษณ์

3.2.2 ในขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการบันทึกเทป และจดบันทึกการสนทนา ซึ่งต้องมีการชี้แจงถึงความจำเป็น ก่อนที่จะดำเนินการบันทึกข้อมูล เพื่อความสบายใจในการให้ข้อเสนอแนะ

3.2.3 เมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยแสดงความขอบคุณต่อผู้เชี่ยวชาญ และมอบของที่ระลึกก่อนเดินทางกลับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น

ผู้วิจัยดำเนินการทันทีที่การสัมภาษณ์สิ้นสุดลง โดยสรุปข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ เทปบันทึก และการจดบันทึก เพื่อการตรวจสอบข้อมูล ในการวิเคราะห์เบื้องต้น

4.2 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์อย่างละเอียด

ในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการถอดรายละเอียดจากเทปบันทึกการสัมภาษณ์ และจากการจดบันทึก ซึ่งการถอดเทป จะถอดรายละเอียดทุกคำพูด ทั้งนี้เพื่อจะใช้ประกอบในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกการสัมภาษณ์ และเอกสารจากการถอดเทป โดยสรุปให้ได้ประเด็นสำคัญเพื่อหาความถี่และร้อยละ